

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Заступник керівника
(професор з науково-педагогічної роботи)

М. В. Афанасьєв
М. В. Афанасьєв

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань	Усі
Спеціальність	Усі
Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Освітні програми	Усі

Вид дисципліни	базова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Завідувач кафедри
обліку і бізнес-консалтингу

А. А. Пилипенко
А. А. Пилипенко

Харків
/ ім. С. Кузнеця
2019

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри обліку і бізнес-консалтингу
Протокол № 2 від 13.09.2019 р.

Розробник(-и):

Безкорвайна Л. В., ., к.е.н., доц. кафедри обліку і бізнес-консалтингу,

Кудіна О. М., ., к.е.н., доц. кафедри обліку і бізнес-консалтингу,

Войтко В. В. ., к.е.н., доц. кафедри обліку і бізнес-консалтингу,

Серікова Т. М., к.е.н., доц. кафедри обліку і бізнес-консалтингу.

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

1. Вступ

Анотація навчальної дисципліни: Забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку України сьогодні вимагає формування ефективного механізму господарювання, розвитку міжнародного співробітництва. Важливим кроком на шляху вирішення зазначених завдань є формування належного обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю як основи забезпечення стійкого зростання вітчизняного бізнесу та подальшого розвитку національної економіки у цілому.

За цих умов істотно зростає потреба у підготовці кваліфікованих фахівців у сфері бухгалтерського обліку, здатних забезпечити надання користувачам фінансової інформації своєчасних, об'єктивних і точних даних про результати господарської діяльності підприємств та стан їх капіталу як основи ухвалення ефективних управлінських рішень в сфері фінансового менеджменту вітчизняного бізнесу.

Вивчення дисципліни має сприяти прагненню студентів до здобуття і збагачення знань, зацікавленості в пізнавальній діяльності, виробленні нового типу економічного мислення, навичок у самостійній роботі з інструктивним і законодавчим матеріалом, додатковою літературою, формуванню самостійності та творчої активності в момент прийняття рішень, принциповості, ініціативності, професійної етики, моральних якостей.

Мета навчальної дисципліни: формування системи знань із теорії та практики ведення бухгалтерського обліку на підприємствах.

Курс	2, 3	
Семестр	1, 2	
Кількість кредитів ECTS	5	
Аудиторні навчальні заняття	лекції	32
	семінарські, практичні	32
	лабораторні	–
Самостійна робота		86
Форма підсумкового контролю	іспит	

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Макроекономіка	Економічний аналіз
Мікроекономіка	Планування і контроль на підприємстві
Економіка підприємств	Управління витратами
Фінанси	Проектний аналіз
Вища математика	Управління персоналом

2. Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
Приймати оптимальні рішення по відображенню господарських операцій в балансі	Розрізняти види господарського обліку, його функції, предмет та метод
	Визначити основні принципи бухгалтерського обліку та його методичні прийоми й методи
	Визначати побудову та зміст бухгалтерського балансу та типи змін під впливом господарських операцій

Компетентності	Результати навчання
Розробляти ефективні рішення по відображенню операцій на рахунках обліку подвійним записом	Визначати побудову рахунків, їх класифікацію та відображати бухгалтерські операції методом подвійного запису
	Відображати господарські операції за допомогою документації та інвентаризації
	Визначати особливості оцінювання та калькулювання об'єктів бухгалтерського обліку
	Здійснювати облік основних господарських процесів
	Відображати господарські операції в облікових регістрах
Здійснювати облік активів підприємства	Визначати класифікацію, оцінку та особливості відображення в обліку необоротних активів підприємства
	Здійснювати класифікацію, оцінку та відображати в обліку оборотні активи підприємства
	Формувати інформацію про витрати майбутніх періодів для відображення її в обліку та звітності
Здійснювати облік зобов'язань, капіталу, доходів та витрат підприємства	Визначати склад та особливості обліку і оцінки зобов'язань підприємства
	Визначати складові власного капіталу, порядок їх формування та відображення в обліку
	Здійснювати класифікацію витрат за різними ознаками та відображати на рахунках обліку
	Здійснювати класифікацію доходів за видами діяльності та відображати на рахунках обліку

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Предмет і метод бухгалтерського обліку. Облік активів підприємства.

Тема 1. Загальна характеристика бухгалтерського обліку, його предмет і метод.

1.1. Сутність, історія виникнення та функції бухгалтерського обліку.

Поняття бухгалтерського обліку, його виникнення і розвиток. Господарський облік, його види: оперативно-технічний, статистичний, бухгалтерський, їх особливості. Функції бухгалтерського обліку та його мета. Вимірники, які застосовуються в обліку та їх характеристика. Державне регулювання бухгалтерського обліку, облікова політика підприємства.

1.2. Предмет і об'єкти та методи бухгалтерського обліку.

Характеристика предмету бухгалтерського обліку. Принципи бухгалтерського обліку. Об'єкти бухгалтерського обліку. Класифікація активів підприємства та джерел їх утворення.

1.3. Методи бухгалтерського обліку.

Методи бухгалтерського обліку. Основні елементи методу бухгалтерського обліку: документація, інвентаризація, рахунки і подвійний запис, оцінка, калькуляція, баланс і звітність.

Тема 2. Бухгалтерський баланс.

2.1. Поняття бухгалтерського балансу. Види балансу.

Бухгалтерський метод відзеркалення і узагальнення інформації, його суть і значення. Поняття про бухгалтерський баланс, як спосіб узагальненого відзеркалення наявності ресурсів підприємства за їх видами і джерелами. Види балансу.

2.2. Побудова і зміст бухгалтерського балансу: актив, пасив, статті балансу.

Побудова і зміст бухгалтерського балансу: актив і пасив, статті балансу. Інформаційний зміст бухгалтерського балансу, його аналітичні властивості.

2.3. Типи господарських операцій та їх вплив на бухгалтерський баланс.

Типи господарських операцій і їх вплив на бухгалтерський баланс. Валюта балансу, періодичність його складання і уявлення. Угрупування статей балансу і їх оцінка. Розділи, їх зміст, взаємозв'язок і порядок складання.

Тема 3. Рахунки бухгалтерського обліку і подвійний запис.

3.1. Економічний зміст, побудова та типи бухгалтерських рахунків.

Рахунки бухгалтерського обліку: призначення і будова. Активні, пасивні та активно-пасивні рахунки, їх будова.

3.2. Метод подвійного запису на рахунках бухгалтерського обліку.

Подвійне відображення операцій на рахунках, його сутність і контрольне значення. Кореспонденція між бухгалтерськими рахунками. Поняття про бухгалтерську проводку. Бухгалтерські проведення: прості і складні.

3.3. План рахунків бухгалтерського обліку.

Принципи побудови Плану рахунків. Класифікація рахунків за економічним змістом. Класифікація рахунків за призначенням та структурою. Класифікація рахунків відносно балансу. Позабалансові рахунки.

Тема 4. Облік грошових коштів і дебіторської заборгованості.

4.1. Облік грошових коштів у касі підприємства та на його рахунках у банках.

Облік коштів у касі: первинна документація, синтетичний облік касових операцій. Первинна документація з обліку банківських операцій, синтетичний облік операцій на поточному й іншому рахунках банків. Облік розрахунків за векселями отриманими.

4.2. Облік розрахунків з покупцями й замовниками.

Синтетичний і аналітичний облік розрахунків з покупцями й замовниками. Визначення й оцінка дебіторської заборгованості. Поточна та дострокова дебіторська заборгованість. Облік розрахунків з різними дебіторами. Розрахунки за виданими авансами. Розрахунки з підзвітними особами: порядок оформлення витрат на відрядження. Розрахунки за претензіями. Розрахунки за відшкодуванням заподіяного збитку. Розрахунки з іншими дебіторами. Аналітичний і синтетичний облік розрахунків з різними дебіторами.

4.3. Облік витрат майбутніх періодів.

Первинні документи з обліку витрат майбутніх періодів та порядок їх застосування в облікових регістрах. Облік витрат з ремонту підприємства. Облік розрахунків з оренди

Тема 5. Облік фінансових інвестицій.

5.1. Визначення й оцінка фінансових інвестицій.

Сутність та класифікація вкладень підприємств у цінні папери. Методологія первісної оцінки та переоцінки фінансових інвестицій підприємства.

5.2. Облік поточних фінансових інвестицій.

Синтетичний та аналітичний облік поточних фінансових інвестицій підприємства. Порядок відображення на рахунках бухгалтерського обліку еквівалентів грошових коштів.

5.3. Облік довгострокових фінансових інвестицій.

Синтетичний та аналітичний облік довгострокових фінансових інвестицій підприємства. Особливості відображення фінансових інвестицій за методом участі в капіталі.

Тема 6. Облік запасів.

6.1. Види та порядок оцінки запасів.

Визначення запасів, їх класифікація й первісна оцінка. Рахунки синтетичного обліку запасів.

6.2. Облік надходження запасів.

Облік надходження запасів: особливості обліку запасів, що надійшли, на складі й облік надходження запасів у бухгалтерії, первинна документація з обліку надходження запасів. Облік готової продукції: формування первісної вартості готової продукції, документальне оформлення руху готової продукції, аналітичний і синтетичний облік. Облік товарів. Облік малоцінних і швидкозношуваних предметів (МБП): особливості обліку й документальне оформлення.

6.3. Облік вибуття запасів.

Облік вибуття запасів: методи оцінки вибуття запасів, первинна документація з обліку вибуття запасів.

Тема 7. Облік необоротних активів.

7.1. Сутність, види та порядок оцінки основних засобів.

Основні засоби сутність і класифікація. Порядок оцінки основних засобів підприємства.

7.2. Облік надходження та вибуття основних засобів підприємства.

Облік надходження основних засобів: при безкоштовному одержанні, придбанні за кошти, будівництві, одержанні як внесок у статутний капітал.

Облік вибуття основних засобів: реалізація за кошти, безкоштовна передача, ліквідація. Документальне оформлення надходження й вибуття основних засобів.

Облік зношування (амортизації) основних засобів: методи нарахування амортизації, порядок визначення сум амортизаційних відрахувань і їх облік. Аналітичний і синтетичний облік основних засобів. Облік оренди основних засобів.

7.3. Облік інших необоротних активів підприємства.

Нематеріальні активи: сутність і склад. Визнання й оцінка нематеріальних активів. Облік надходження й вибуття нематеріальних активів. Аналітичний і синтетичний облік. Амортизація нематеріальних активів.

Змістовий модуль 2.

Бухгалтерський облік зобов'язань, капіталу, доходів і витрат підприємства

Тема 8. Облік зобов'язань.

8.1. Сутність, види та загальний порядок обліку зобов'язань підприємства.

Види зобов'язань та особливості їх обліку.

8.2. Облік розрахунків з постачальниками й підрядниками.

Синтетичний і аналітичний облік розрахунків з постачальниками й підрядниками.

8.3. Облік розрахунків з іншими кредиторами.

Аналітичний і синтетичний облік короткострокових і довгострокових кредитів. Облік розрахунків з учасниками. Синтетичний облік розрахунків з бюджетом Облік виданих векселів: короткострокових і довгострокових. Аналітичний і синтетичний облік. Класифікація облігацій підприємств, їх синтетичний та аналітичний облік. Облік зобов'язань з оренди. Облік внутрішніх і внутрішньогосподарських розрахунків.

Тема 9. Облік праці, її оплати.

9.1. Форми й системи оплати праці, види заробітної плати, склад фонду

оплати праці.

Основні показники обліку праці та його оплати. Форми й системи оплати праці, види заробітної плати, склад фонду оплати праці.

9.2. Первинна документація з обліку оплати праці.

Табеля обліку використання робочого часу. Наряд на відрядну роботу. Маршрутний листок. Рапорти або відомості вироблення. Список осіб, які працювали в понаднормований час. Листок обліку простоїв.

9.3. Облік окремих видів виплат з оплати праці.

Облік використання робочого часу. Організація табельного обліку, первинна документація.

Порядок нарахування й обліку основної заробітної плати, додаткової заробітної плати, відпускних, лікарняних і інших заохочувальних і компенсаційних виплат.

Аналітичний облік розрахунків із робітниками.

Облік утримань із заробітної плати й виплата заробітної плати. Депонована заробітна плата. Синтетичний облік розрахунків по заробітній платі.

Облік нарахувань і розрахунків з фондами соціального страхування.

Тема 10. Облік власного капіталу.

10.1. Сутність, функції та порядок формування власного капіталу підприємства.

Визначення та облік зареєстрованого й неоплаченого капіталу. Облік пайового капіталу.

10.2. Сутність та порядок обліку вилученого, додаткового та резервного капіталу підприємства.

Вилучений капітал, його сутність та облік. Облік додаткового й додатково вкладеного капіталу, облік резервного капіталу.

10.3. Процес формування, використання й облік фінансових результатів підприємства.

Процес формування, використання та облік нерозподіленого прибутку (непокритого збитку).

Тема 11. Облік витрат діяльності підприємства.

11.1. Облік витрат діяльності підприємства.

Види діяльності підприємств та їх характеристика. Визначення витрат та їх класифікація. Об'єкти обліку витрат та калькулювання. Виробнича собівартість, її склад. Рахунки, застосовані для обліку виробничої собівартості та для обліку витрат за елементами. Облік витрат основної діяльності. Облік прямих матеріальних витрат. Облік прямих витрат на оплату праці. Облік інших витрат. Облік загальновиробничих витрат. Постійні та змінні загально виробничі витрати. Розподіл загальновиробничих витрат. Облік адміністративних витрат. Облік витрат на збут. Облік інших витрат операційної діяльності. Методи обліку виробничих витрат, калькулювання собівартості продукції. Облік витрат інвестиційної, фінансової та надзвичайної діяльності.

Тема 12. Облік доходів та фінансових результатів.

12.1. Облік доходів підприємства.

Поняття та класифікація доходів підприємства. Аналітичний та синтетичний облік доходів.

12.2. Облік доходів від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Розрахунок чистого доходу та виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Облік інших доходів операційної діяльності. Облік доходів фінансової та інвестиційної діяльності.

12.3. Облік фінансових результатів підприємства.

Облік фінансових результатів. Призначення рахунків класу 7 «Доходи і результати діяльності».

Тема 13. Фінансова звітність.

13.1. Сутність та структура фінансової звітності підприємства.

Сутність фінансової та бухгалтерської звітності. Склад річної й квартальної фінансової звітності. Мета складання фінансової звітності.

13.2. Порядок складання та зміст Балансу (Звіту про фінансовий стан).

Баланс: його призначення структура та порядок складання.

13.3. Порядок складання та зміст Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід).

Звіт про фінансові результати: його призначення та порядок складання.

4. Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні та практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (мінімальна сума, що дозволяє студенту не складати залік – 60 балів);

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі іспиту, відповідно до графіку навчального процесу.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час лекційних і практичних занять, а також виконання самостійної роботи проводиться за такими формами:

активна робота на лекційних заняттях;

активна участь у виконанні практичних завдань;

перевірка есе, тез доповіді або наукової статті на задану тематику;

проведення письмової контрольної роботи.

Основними критеріями оцінювання знань студентів є розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються; ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни; ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються; вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язанні задач, проведенні розрахунків у процесі виконання індивідуальних завдань та завдань, винесених на розгляд в аудиторії; логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки; арифметична правильність виконання завдань; здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань; вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання; застосування аналітичних підходів; якість і чіткість викладення міркувань; логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми; самостійність виконання роботи; грамотність подачі матеріалу.

Оцінювання есе передбачає врахування якості матеріалу, своєчасність його подання, результати презентації та захисту. Критеріями оцінювання есе (тез доповіді або наукової статті) є: здатність давати критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань; уміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору на певне проблемне питання; застосування аналітичних підходів; якість і чіткість викладення міркувань; логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо

конкретної проблеми; самостійність виконання роботи; грамотність подання матеріалу; використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ; оформлення роботи.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення письмового іспиту. До іспиту допускають студентів, що мають оцінки не менше ніж 35 балів із максимальних 60 балів поточного контролю знань. Іспит оцінюють за 40-бальною шкалою.

До екзаменаційного білета включають практичні завдання, кожне з яких оцінюють окремо.

Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни. У випадку отримання менше 60 балів студент обов'язково складає іспит після закінчення екзаменаційної сесії у встановлений деканом факультету термін, але не пізніше двох тижнів після початку семестру. У випадку повторного отримання менше 60 балів декан факультету призначає комісію у складі трьох викладачів на чолі із завідувачем кафедри та визначає термін перескладання іспиту, після чого приймається рішення відповідно до чинного законодавства: "зараховано" – студент продовжує навчання за графіком навчального процесу, а якщо "не зараховано", тоді декан факультету пропонує студенту повторне вивчення навчальної дисципліни протягом наступного навчального періоду самостійно.

Розподіл балів за тижнями

Теми змістових модулів		лекції	практичні та семінарські	перевірка есе	захист завдань за темами	поточні КР	колоквиум	Усього	
ЗМ 1	Тема 1	1 тиждень	1,0	0,5	–	–	–	1,5	
	Тема 2	2 тиждень	1,0	0,5	–	–	–	1,5	
	Тема 3	3 тиждень	1,0	0,5	–	–	–	1,5	
	Тема 4	4 тиждень	1,0	0,5	–	–	6,0	–	7,5
		5 тиждень	1,0	0,5	–	–	–	–	1,5
	Тема 5	6 тиждень	1,0	0,5	–	–	–	–	1,5
	Тема 6	7 тиждень	1,0	0,5	–	–	–	–	1,5
	Тема 7	8 тиждень	1,0	0,5	–	–	6,0	–	7,5
9 тиждень		1,0	0,5	–	–	–	–	1,5	
ЗМ 2	Тема 8	10 тиждень	1,0	0,5	–	–	–	–	1,5
	Тема 9	11 тиждень	1,0	0,5	–	–	–	–	1,5
	Тема 10	12 тиждень	1,0	0,5	–	–	6,0	–	7,5
	Тема 11	13 тиждень	1,0	0,5	–	–	–	–	1,5
		14 тиждень	1,0	0,5	–	–	–	–	1,5
	Тема 12	15 тиждень	1,0	0,5	–	–	8,0	–	9,5
	Тема 13	16 тиждень	1,0	0,5	10,0	–	–	–	11,5
Усього		16,0	8,0	10,0	–	26,0	–	60	

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

5. Рекомендована література

5.1. Основна

1. Бухгалтерський учет. учеб. пособ. / под общ. ред. канд. экон. наук, доц. Тютюнника П. С. – Х. : ИД "ИНЖЭК", 2008. – 504 с.
2. Теорія бухгалтерського обліку : навч. посіб. / Ю. Д. Малярєвський, В. І. Отенко, В. Д. Понікаров та ін. – Х. : ХДЕУ, 2001. – 372 с.
3. Фартушняк О. В. Бухгалтерський облік : конспект лекцій : у 2-х ч. Ч. 1 / О. В. Фартушняк, І. Ю. Пасічник, В. В. Ольховська. – Х. : ХНЕУ, 2009. – 136 с.
4. Фартушняк О. В. Бухгалтерський облік : конспект лекцій : у 2-х ч. Ч. 2 / О. В. Фартушняк, І. Ю. Пасічник, В. В. Ольховська. – Х. : ХНЕУ, 2010. – 212 с.
5. Фартушняк О. В. Бухгалтерський облік : навч. посіб. / О. В. Фартушняк. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 408 с

5.2. Додаткова

6. Бухгалтерський облік та звітність в Україні / за ред. С. Ф. Голова. – Дніпропетровськ : ТОВ "Баланс-Клуб", 2000. – 768 с.
7. Кужельний М. В. Теорія бухгалтерського обліку : підручник / М. В. Кужельний, В. Г. Лінник – К. : КНЕУ, 2001. – 334 с.
8. Серікова Т. М. Бухгалтерський облік : навч. посіб. / Т. М. Серікова, В. Д. Понікаров, Д. В. Назаренко. – Х. : ВД "ИНЖЕК", 2008. – 205 с.

5.3. Інформаційні ресурси

9. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій № 291 від 30.11.1999 р. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov>.
10. Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2000 р. № 356 – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov>.
11. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua>
12. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov>.